

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ФІЛОСОФІЯ НАУКИ

ЗАВДАННЯ

**для комплексної контрольної роботи
з навчальної дисципліни
підготовки докторів філософії
усіх спеціальностей**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

кафедрою філософії та політології, протокол № 11 від 08.04.2016 р.

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Метою проведення комплексних контрольних робіт (ККР) з навчальної дисципліни «Філософії науки» є заміри залишкових знань здобувачів

Проведення ККР необхідне в наступних випадках:

- а) проведення самоаналізу ВНЗ (в т.ч. акредитаційного);
- б) проведення самоаналізу спеціальності (в т.ч. акредитаційного);
- в) проведення акредитаційної експертизи;
- г) формування акредитаційної справи.

ККР є обов'язковим елементом комплексу матеріалів навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни, яке входить до складу освітньо-наукової програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії усіх спеціальностей.

ККР є способом діагностики якості вищої освіти.

До виконання ККР залучаються всі здобувачі усіх спеціальностей всіх форм навчання, після завершення ними вивчення даної дисципліни. У цих заходах мають прийняти участь не менше 90% спискового складу здобувачів, які перевіряються.

ККР з навчальної дисципліни «Філософії науки» розробляється у відповідності до програми навчальної дисципліни.

Пакет ККР з навчальної дисципліни «Філософії науки» включає мінімум 30 варіантів.

Кожен варіант складається з 4 завдань (2 - тестові, 2 - ситуативні) завдань для контролю теоретичних знань і практичних навичок здобувача.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за виконання всіх завдань комплексної контрольної роботи, - 100.

Розподіл балів за виконання кожного завдання ККР наведено у розділі 3.

Тривалість виконання ККР з навчальної дисципліни «Філософія науки» - 90 хвилин.

Пакети ККР розроблено кафедрою філософії та політології.

До складу пакетів ККР входить:

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Анотація до комплексної контрольної роботи.
3. Комплексна контрольна робота з дисципліни.
4. Критерії оцінювання виконання завдань комплексної контрольної роботи.
5. Рецензія на комплексну контрольну роботу.
6. Перелік довідкової літератури, використання якої дозволяється при виконанні комплексної контрольної роботи.

Наслідки (результати) виконання ККР з навчальної дисципліни «Філософії науки» є предметом ретельного аналізу кафедрою філософії та політології з метою виявлення недоліків у підготовці здобувачів і розробки заходів по їх усуненню.

2. ЗАВДАННЯ ДЛЯ КОМПЛЕКСНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

2.1. Зразок ККР

ЗАВДАННЯ № 1
для комплексної контрольної роботи
з навчальної дисципліни Філософія науки
підготовки докторів філософії

- 1). Лінгвістичний поворот у філософії здійснили:
  - а) Декарт;
  - б) Поппер;
  - в) Вітгенштейн.
  - г) Кун
- 2). «Куди слід віднести
  1. астрологію,
  2. метафізика,
  3. історичний матеріалізм,
  4. політекономія, фізика:
    - а. науки,
    - б. псевдонауки,
    - с. антинауки
    - д. філософія
- 3) Як ви гадаєте, чи можна сучасні природничі та гуманітарні науки вважати різновидом міфу? Чому?
- 4). Чим відрізняється традиційне суспільство від техногенної цивілізації?

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
протокол № 11 від «08» 04 2016 р.

Зав. кафедри
(підпис)

Кузь О.М.
(ПШП)

Екзаменатор

(підпис)

(ПШП)

ЗАВДАННЯ № 2
для комплексної контрольної роботи
з навчальної дисципліни Філософія науки
підготовки докторів філософії

- 1) О. Тоффлер запропонував ідею:
  - а) соціальної революції;
  - б) наукової революції;
  - в) технологічної революції;
  - г) культурної революції;
  - д) реалістичної революції.
- 2). Філософія економіки А. Сміта є:
  - а) ліберальною;
  - б) тоталітарною;
  - в) ідеалістичною.
- 3). Проаналізуйте розвиток соціології знання з моменту зародження і до сьогодення. Чи можна виявити (якщо можна, то які) тенденції у цьому розвитку?
- 4). Порівняйте погляди Мертона і Зімана на структуру наукового етосу. Що відмінного та яке це має соціальне значення?

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
 протокол № 11 від «08» 04 2016 р.

Зав. кафедри	<u>Кузь О.М.</u>	Екзаменатор		
(підпис)	(ПШ)	(підпис)	(ПШ)	

2.2. Перелік завдань, які включено до складу ККР

1. Дайте визначення поняттю цивілізація”.
2. Чим відрізняється традиційне суспільство від техногенної цивілізації?
3. Чи є техногенна цивілізація необхідною стадією розвитку культури, чи лише одним з можливих шляхів еволюції цивілізації? Відповідь аргументуйте.
4. Яку роль відіграє в житті техногенної цивілізації наука?
5. Охарактеризуйте основні етапи становлення техногенної цивілізації.
6. Чому політична демократія і становлення науки розглядаються як взаємозалежні соціальні явища? Чи можливий розвиток науки в умовах тоталітарних режимів?

7. Чому християнське сприйняття часу стало однією з передумов виникнення концепції соціального і науково-технічного прогресу?
8. Як змінилася соціальна роль науки з переходом техногенної цивілізації до стадії «суспільства ризику»? Чи означають ці зміни зниження масштабів впливу науки і технології на розвиток суспільства?
9. З'ясуйте різницю в термінах "псевдонаука" та "антинаука".
10. Куди (до науки, псевдонауки, антинауки) слід віднести астрологію, хіромантию, метафізику, історичний матеріалізм, політекономію, фізику? Відповідь обґрунтуйте.
11. Чи завжди наука відповідає всім критеріям науковості? Чому?
12. Як ви гадаєте, чи можна сучасні природничі та гуманітарні науки вважати різновидом міфу? Чому?
13. Чи є що-небудь спільне між наукою та міфом, і, якщо є, то що саме?
14. Проаналізуйте особливості міфічного. Спробуйте виявити їх у сучасних природничих і гуманітарних науках чи інших сучасних формах людської діяльності.
15. Наведіть аргументи "за" і/чи "проти" рівноправності науки, міфології, інших форм людської діяльності.
16. Наведіть приклади елементів міфічного світогляду в житті сучасних людей.
17. Проаналізуйте закон трьох стадій О. Конта, наведіть аргументи "за" чи/і "проти" нього.
18. Що слід вважати таким, що пізнається, й таким, що не пізнається? Наведіть приклади
19. Лінгвістичний поворот у філософії здійснили
20. Назвіть складові елементи наукового знання, проаналізуйте їх місце і роль у науковому пізнанні.
21. Що таке наукова теорія? Які наукові теорії ви знаєте?
22. Яким чином визначаються наукові поняття? Які способи визначення понять використовуються в економічних науках?
23. Проаналізуйте місце і роль гіпотези в науці (в економічних науках). 6. Що таке факт? Чи можливі "голі" факти? Чому?
24. Що таке експеримент? Які різновиди експерименту вживаються в економічних науках?
25. У чому полягають проблеми індукції? Які шляхи можливого їх розв'язання?

26. Що таке гіпотетико-дедуктивний метод? У чому полягають його сильні й слабкі сторони порівняно з іншими методами?
27. Що таке абдукція? Наведіть приклади абдукції в економічних науках.
28. Що таке моделювання? Наведіть приклади використання моделей у економічних науках.
29. Що таке верифікація та фальсифікація? Чи має (якщо має, то які) переваги один з цих методів порівняно з іншим? Чому?
30. Що таке герменевтика? В яких науках використовуються її методи?
31. В яких науках герменевтика набуває онтологічного статусу?
32. Що таке структуралізм?
33. Чи прийнятні методи структуралізму в економічних науках? Чому?
34. Які методи використовуються у сучасних економічних науках?
35. Чи відноситься економіка до природних або гуманітарних наук? Відповідь аргументуйте.
36. У чому складається принципова відмінність між природничою і соціоекономічною формою пізнання?
37. Що є результатом соціоекономічного пізнання?
38. Які етапи пройшло становлення методології соціоекономічного пізнання?
39. Що є об'єктом соціоекономічного пізнання?
40. Хто виступає як суб'єкт соціоекономічного пізнання?
41. Сформулюйте основні цілі соціоекономічного пізнання?
42. Які соціальні функції виконує економічна теорія?
43. Назвіть і охарактеризуйте основні етапи формування соціоекономічної концепції.
44. Яку роль у реалізації економічної концепції грає соціальний і психологічний контекст?
45. Чому економічна теорія може відігравати роль прогнозу, що самореалізується?
46. У яких значеннях уживається категорія економічної культури?
47. Чим визначається роль моделювання в побудові соціоекономічної теорії?
48. Охарактеризуйте основні типи моделей, застосовуваних у соціоекономічному пізнанні. Визначте мети їхнього застосування.
49. Приведіть приклади конкретного використання методології соціоекономічного пізнання.
50. Що таке істина? Які концепції істини існують?

51. Які концепції істини є найбільш прийнятними в економічних науках? Чому? Обґрунтуйте.
52. Що таке класична концепція істини? Які проблеми вона викликає?
53. Що таке семантична, прагматична, когерентна, феноменологічна концепції істини? Які проблеми виникають при їх застосуванні?
54. Що таке теза Дюгема – Куайна? Чи придатна вона для економічних наук?
55. Що таке теза Куна – Фейєрабенда? Коли і як вона спрацьовує?
56. Що таке редукціонізм та емерджентність? Наведіть приклади. Що таке парадигма й нормальна наука?
57. Коли і як відбуваються наукові революції?
58. Назвіть сильні і слабкі сторони кунівської концепції наукових революцій?
59. Чим обумовлена еволюція науки в концепції Тулміна? Назвіть внутрішні й зовнішні фактори такої еволюції.
60. Чи можна науку вважати "міфом ХХ століття"? Чому? Обґрунтуйте.
61. Проаналізуйте місце і роль науки у вільному суспільстві. Наведіть аргументи "за" і "проти" фейєрабєндівської концепції.
62. Проаналізуйте розвиток соціології знання з моменту зародження і до сьогодення. Чи можна виявити (якщо можна, то які) тенденції у цьому розвитку?
63. Порівняйте погляди Мертоні і Мангейма. Що в них спільного? Що відмінного?
64. Наведіть аргументи "за" і "проти" приховування наукової інформації.
65. В чому полягають культурницькі аспекти наукової діяльності?
66. Що таке тематичний аналіз науки? Яким чином він перетинається з культурологією та соціологією науки?
67. Що таке ситуація постмодерну? Чим вона характеризується?
68. Що таке постструктуралізм, деконструктивізм, постпозитивізм, археологія знання?
69. Які три стратегії виділяє Фуко в процесі розвитку європейської думки?
70. Проаналізуйте місце й роль суто раціоналістичних та інтуїтивістських моментів наукового пошуку

3. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ КОМПЛЕКСНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Виконання кожного завдання комплексної контрольної роботи оцінюється відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Результати ККР-1 і ККР-2 помножуються на коефіцієнт 0,1 згідно нормативного розподілу кількості балів.

Розподіл балів за виконання завдань комплексної контрольної роботи наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Розподіл балів за завданнями для комплексних контрольних робіт

Завдання ККР (у кожному варіанті)	Комплексна контрольна робота						Сума балів
	ЗККР1	ЗККР2	1 запитання	2 запитання	3 запитання	4 запитання	
Максимальна кількість балів	10	10	2	2	3	3	20

ЗККР – завдання для комплексної контрольної роботи.

Відповідно до компетентнісного підходу складені завдання мають 2 рівня:

- 1) стереотипний (1 та 2 питання);
- 2) ситуативний (3 та 4);

Відповіді на два перших питання стереотипного рівня дають можливість виявити, як були засвоєні базові знання історико-філософського змісту: історико-філософська хронологія, представники окремих філософських шкіл та течій.

Відповіді на два других питання ситуативного рівня демонструють вміння

Ступінь виконання	Бал
Тестові завдання не містять помилок; визначення терміну дано у повному обсязі; вказані представники течій; теоретичне питання виявляє самостійність та оригінальність мислення її логічність аргументованість; продемонстровано вільне володіння концептуальним апаратом філософії.	«відмінно»
Тестові завдання містять незначні помилки; при визначенні категорій допущені незначні помилки; представники філософських течій вказані частково; відповідь на теоретичне питання в цілому вірна, але не виявляє достатньої самостійності мислення, висновкам бракує аргументованості.	«добре»
Тестові завдання виконані лише на 50%; визначення категорій, понять присутні лише частково; не вказані представники течій, філософських шкіл; відповідь на теоретичне питання лише частково висвітлює його зміст; виявлені певні труднощі при оперуванні теоретичним матеріалом.	«задовільно»
Тестові завдання містять до 90% помилок; визначення категорій, понять практично відсутні; теоретичне питання виявляє лише фрагментарний характер знань, питання практично не розкрито.	«незадовільно»

При цьому, якщо при виконанні будь-якого ЗККР допущена незначні помилки, але вірний хід роботи, то максимальна оцінка за таке ЗККР зменшується на 1-2 бали, при наявності значних помилок, або виконання тільки частини певного ЗККР максимальна оцінка за таке ЗККР зменшується на 5-10 балів. У разі якщо завдання не вирішена здобувач отримує за нього 0 балів.

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей зрізу залишкових знань здобувачів та іншої академічної документації.

5. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

5.1. Основна

1. Білецький І. П., Кузь О.М., Чешко В.Ф. Філософія науки. Навчальний посібник / І. П.Білецький, О.М.Кузь, В.Ф. Чешко Харків: Вид. ХНЕУ, 2005 р. – 128 с.
2. Введение в философию: Учеб. пособие для вузов / Авт. колл.: Фролов И. Т. и др. ; [3-е изд., перераб. и доп.]. – М. : Республика, 2003. – 623 с.
3. История философии: Запад – Россия – Восток. Книга первая Философия древности и Средневековья: Учебник для вузов / Под ред. Н. В. Мотрошиловой. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 435 с. – (Концепции); Книга вторая: Философия XV–XIX вв.: Учебник для вузов / Под ред. Н. В. Мотрошиловой. — 2-е изд., испр. — М. : Академический Проект, 2012. – 485 с. – (Концепции); Книга третья: Философия XIX–XX вв.: Учебник для вузов / Под. ред. Н. В. Мотрошиловой, А. М. Руткевича. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 443 с. – (Концепции); Книга четвертая: Философия XX вв.: Учебник для вузов / Под. ред. Н. В. Мотрошиловой, А. М. Руткевича. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Академический Проект, 2012. – 426 с. – (Концепции).

5.2. Додаткова

4. Поппер К. Логика и рост научного познания / Карл Поппер ; [пер. с англ.]. – М. : Прогресс, 1983. – 606 с.
5. Пролеев С. В. Метафізика влади: [монографія] / С. В. Пролеев. – К.: Наукова думка, 2005. – 324 с.
6. Рассел Б. Человеческое познание: его сфера и границы / Бертран Рассел ; [пер. с англ.] – М. : Терра – Книжный клуб ; Республика, 2000. – 464 с.
7. Рикёр П. Конфликт интерпретаций / Поль Рикер ; [пер. с фр., вступ. ст. и комментарии И. С. Вдовиной]. – М. : Академический Проект, 2008. – 695 с. – (Философские технологии).
8. Современный философский словарь / под общ. ред. В. Е. Кемерова. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Академический проект, 2004. – 864 с.
9. Спиноза Б. Богословско-политический трактат / Б. Спиноза ; пер. с лат. М. Лопаткина. – Минск : Литература, 1998. – 527 с. – («Классическая философская мысль»).
10. Степин В. С. История и философия науки : Учебник для аспирантов и соискателей ученой степени кандидата наук / В. С. Степин. – М. : Академический Проект, 2011. – 423 с.
11. Фуко М. Герменевтика субъекта. Курс лекций, прочитанных в Колледже де Франс в 1981–1982 гг. / М. Фуко ; [пер. с фр.]. – СПб. : Наука, 2007. – 677 с.

12. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции / Ф. Фукуяма ; пер. з англ. – М. : АСТ; ЛЮКС, 2004. – 349 с.
13. Хабермас Ю. Проблема легитимации позднего капитализма / Юрген Хабермас ; [пер. с нем. Л. В. Воропай, общ. ред. и вступ. ст. О. В. Кильдюшова]. – М. : Праксис, 2010. – 264 с. – (Образ общества).
14. Хабермас Ю. Философский дискурс о модерне / Ю. Хабермас ; пер. с нем. – М. : Весь Мир, 2003. – 416 с.
15. Хайдеггер М. Бытие и время / Мартин Хайдеггер ; [пер. с нем. В. В. Бибихина]. – М. : Ad marginem, 1997. – 452 с.
16. Хофмайстер Х. Что значит мыслить философски / [пер. с нем. ; отв. ред. А. Б. Рукавишников, Д. Н. Разеев]. – СПб. : Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2006. – 448 с.
17. Чешко В. Ф. Стабильная адаптивная стратегия Homo sapiens. Биополитические альтернативы. Проблема Бога : [монография]. – Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2012. – 596 с.
18. Шюц А. Методология социальных наук // Шюц. А. Избранное: Мир, светящийся смыслом / А. Шюц ; пер. с англ. и нем. – М. : РОССПЭН, 2004. – 1056 с.

5.3. Ресурси Інтернет

- Бібліотека ім. В. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nbuu.gov.ua>.
- Інститут філософії ім. Г. Сковороди [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.filosof.com.ua>.
- Найвидатніші філософи світу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.
- Справочные материалы, учебники, хрестоматии, энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.philosophy.ru/edu/ref/ref.html>.
- Тексты Философия XX–XXI вв. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.oba.wallst.ru/library/tema/sc/filos/for/xx_age.htm.
- Философия без границ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://platonanet.org.ua>.